

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 54/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 236/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Lauri Pelkonen, sosiaali- ja terveysministeriö

- tutkimusprofessori Arpo Aromaa, Kansanterveyslaitos
- ylijohtaja Mauno Konttinen, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- ylitarkastaja Hanna Ahonen, Etelä-Suomen lääninhallitus
- johtaja Kirsi Nousiainen, Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA
- kehityspäällikkö Sirkka-Liisa Karhunen, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäälikkö Marja Vuorinen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia muutettavaksi siten, että valtioneuvoston nelivuotiskaudeksi hyväksymä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma korvattaisiin uudella sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisella kehittämisohjelmalla. Ohjelmasiisakirja olisi edelleen valtioneuvoston nelivuotiskaudeksi hyväksymä. Se toimisi hallitusohjelman sosiaali- ja terveystoimittisten tavoitteiden täsmentäjänä ja toteuttajana. Tarkoituksena on,

että sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausjärjestelmässä vahvistettaisiin ohjelmajohtamista, jolloin ohjaus perustuisi nykyistä selkeämmin kansallisesti määriteltyihin tavoitteisiin ja niitä tukeviin toimenpiteisiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että ohjelman valmistelua ja toteuttamisen koordinoimista varten valtioneuvosto asettaisi lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma korvataan kansallisella kehittämisohjelmalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman suoran vaikutuksen kuntien järjestämiin sosiaali- ja terveyspalveluihin on arvioitu jääneen vähäiseksi. Laskennallinen valtionosuusjärjestelmä ei myöskään ole riittävästi ohjannut kuntia valtakunnallisten tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Valtion ohjausroolia on 1990-luvun valtionosuusuudistuksen jälkeen tiukennettu joissakin tapauksissa vahvistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemaa ja muuttamalla erityislainsäädäntöä. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä on tarkoitus yhdistää hallinnonalakohtaiset valtionosuudet, mikä asettaa uusia vaatimuksia myös ohjaus- ja arviointijärjestelmän kehittämiselle. Ehdotettu tavoite- ja toimintaohjelman korvaaminen kansallisella kehittämisohjelmalla on ensimmäinen osa sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausjärjestelmän uudistusta. Toisessa vaiheessa on tarkoitus toteuttaa kehittämistoimintaa tukevan valtionavustusjärjestelmän uudistaminen ja kytkeä kehittämissuhteiden rahoitus ohjelman tavoitteisiin pyyvän kehittämistoiminnan tukemiseksi.

Kehittämisohjelmassa täsmennettäisiin hallitusohjelman sosiaali- ja terveyspoliittisia tavoitteita ja se sovitettaisiin yhteen peruspalveluohjelman kanssa. Kehittämisohjelman avulla voidaan tiivistää sosiaali- ja terveydenhuollon rinnakkaista kehittämistä ja lisätä kehittämistyön pitkäjänteisyyttä, tavoitteellisuutta ja vaikuttavuutta. Kehittämisohjelma mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan nykyistä jänkevemmän ohjaamisen siten, että kehittämistyön tuloksia hyödynnetään sekä tavoitteiden ja painopisteiden asettamisessa että käytännön työssä. Esityksellä pyritään luomaan ohjausjärjestelmästä palvelujen tarvitsijoiden näkökulmasta nykyistä läpinäkyvämpi ja selkeämpi. Valiokunta pitää tärkeänä ohjausjärjestelmän uudistamista kunta- ja palvelurakennemuutoksen käytännön toteuttamista ja toimeenpanoa tukevalla

tavalla siten, että järjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuoden 2008 alusta. Esityksen mukainen ohjelmajohtaminen mahdollistaa toiminnan kehittämistarpeiden arvioimisen nykyistä paremmin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä palvelujärjestelmän kehittämiseen liittyvää tietoa on valiokunnan käsityksen mukaan pyrittävä hyödyntämään mahdollisimman kattavasti. Tutkimus- ja kehittämistyössä voidaan jatkossa käyttää hyväksi sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten asiakastietojärjestelmien avulla tuotettua nykyistä ajantasaisempaa tietoa. Valtionavustuksilla on mahdollista kohdentaa rahoitusta erityisesti kansallisesti merkittävään kehittämistyöhön.

Valiokunta pitää tarpeellisenä kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan perustamista sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteiden kokoamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Neuvottelukunnan työn ja osaltaan myös ohjelmajohtamisen onnistumisen kannalta keskeistä on neuvottelukunnan työn organisoiminen siten, että sen kautta voidaan huolehtia sekä keskushallinnon että sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön toimijoiden sitoutumisesta kehittämisohjelmassa hyväksytyjen tavoitteiden toteuttamiseen. Ehdotuksen perustelujen mukaan kansallisen neuvottelukunnan tueksi perustettaisiin tarvittaessa alueellisia johtoryhmiä. Valiokunta toteaa, että alueellisia johtoryhmiä mahdollisesti perustettaessa tulee huolehtia siitä, että niiden kokoonpano on mahdollisimman kattava ja etteivät niiden tehtävät ole päällekkäisiä muiden alueellisten yhteistyöelimien kanssa.

Kehittämisohjelmassa määritellään ohjelma-kauden keskeisimmät sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet, kehittämistoiminnan ja valvonnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet, ohjeet ja suositukset. Neuvottelukunta puolestaan voisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle tarvittaessa ehdotuksia sellaisten suositusten ja ohjeiden antamiseksi, joilla voidaan edistää ja tukea kehittämisohjelman tavoitteiden toteutu-

mista. Valiokunta toteaa, että kehittämisohjelma tai neuvottelukunnan edellä kuvatut ehdotukset eivät ole suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita velvoittavia, vaan tällaiset velvoittavat säännökset on tarvittaessa annettava erikseen niiden antamiseen valtuuttavan lainsäädännön nojalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

5 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma.* Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan kansallisen kehittämisohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevia ohjeita ja toimenpidesuosituksia voidaan tarkistaa vuosittain ja muutoin kansallista kehittämisohjelmaa voidaan muuttaa erityisestä syystä. Valiokunta ehdottaa 5 §:n 2 momentin sanamuodon täsmenmistä siten, että vuosittainen tarkistamismahdollisuus tarkoittaisi kehittämisohjelman toimenpiteitä koskevaa osaa eikä varsinaisia ohjeita ja suosituksia, jotka annetaan erikseen ja tarkistetaan tarvittaessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 5 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

5 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma

(1 mom. kuten HE)

Kansallista kehittämisohjelmaa voidaan tarkistaa vuosittain ohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevien toimenpiteiden osalta, muutoin kansallista kehittämisohjelmaa voidaan muuttaa erityisestä syystä.

(3 mom. kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Aila Paloniemi /kesk
Paula Risikko /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.